

Abstrakt

JUDr. Ing. Miloslav Kaše, CSc., Vybrané aspekty důchodové reformy v České republice, Disertační práce, Univerzita Karlova, Právnická fakulta, Katedra pracovního práva a práva sociálního zabezpečení, Praha, 2020. Počet stran disertační práce 205.

Tématem disertační práce jsou některé vybrané aspekty důchodové reformy v České republice, které jsou nejvíce diskutovány v etapě přípravy reformy českého důchodového systému. Zvolené téma reaguje na současné problémy českého důchodového systému spočívající především v nepříznivém vývoji demografické struktury a stárnutí populace, která je charakteristická velkým a nepravidelným počtem zářezů a výstupků na demografickém grafu České republiky v souvislosti s historickými událostmi majícími zásadní vliv na míru plodnosti, porodnosti, úmrtnosti a migrace.

Práce se soustřeďuje na problematiku a vývoj stanovení věku odchodu do důchodu a doby pojištění potřebné pro vznik nároku na starobní důchod. Práce rozebírá úskalí zvyšování věku odchodu do důchodu a zvyšování délky pojištění potřebné pro získání nároku na starobní důchod. Zároveň se zamýšlí nad možnostmi stanovení flexibilního rozmezí důchodového věku a nad flexibilitou celého důchodového systému. S otázkou stanovení důchodového věku a jeho flexibilitou úzce souvisí možnosti ekonomicky aktivní výdělečné činnosti starobních důchodců. Disertační práce diskutuje důvody pro setrvání starobních důchodců na trhu práce nebo naopak pro odchod z tohoto trhu a přináší argumenty o výhodách ekonomicky aktivní práce starobních důchodců jak pro společnost, tak pro jednotlivé starobní důchodce a také pro samotný důchodový systém. Disertační práce také popisuje vztah a důsledky stárnoucí populace k rozvoji automatizace, robotizace a umělé inteligence v souvislosti s vlivem na důchodové systémy. V práci je rozebírán také vliv migračních toků na věkovou strukturu České republiky a ostatních jednotlivých zemí a jejich důchodové systémy. Práce srovnává přístup České republiky k penzijní reformě s některými zeměmi, v kterých již penzijní reforma proběhla.

Dalším nosným tématem disertační práce je vztah starobního důchodu a postavení žen, rodin s dětmi a prorodinná politika, ve kterém jsou rozebírány obecné otázky genderové politiky státu, rovnosti pohlaví a přístup, zda důchodový systém má primárně řešit nespravedlivé rozdíly ve výši výdělků mezi muži a ženami, a tím řešit důsledky namísto

příčin a potencionálně vytvářet další nespravedlnosti. Jako zcela zásadní pro efektivní úspěšnost prorodinné politiky a podpory porodnosti na jedné straně a pro podporu života starobních důchodců na straně druhé práce zmiňuje v současnosti zcela nedostatečnou podporu sociálního a vlastnického bydlení.

Práce diskutuje rozdíly mezi reformou českého důchodového systému a pouhou adaptací jeho parametrů. Práce ukazuje, že primárním cílem reformy českého důchodového systému by mělo být zajištění dlouhodobé finanční stability a udržitelnosti a efektivnost spočívající ve stabilizaci respektive k snižování mandatorních výdajů státního rozpočtu na financování starobních důchodů. Smyslem důchodové reformy by naopak primárně neměl být návrh na přerozdělování finančních prostředků určených na starobní důchody. Práce ukazuje, že tento cíl je možné zabezpečit správným nastavením výše důchodového věku spolu se změnou financování z průběžného na vícepilířový systém využívající jak povinné veřejné pojištění, tak povinné spoření a dobrovolné připojištění nebo spoření.

Práce se také zamýšlí nad některými náměty, které by byly využitelné de lege ferenda v českém právu sociálního zabezpečení v rámci budoucích novelizací zákonných úprav.

Disertační práce je dokončována v období vrcholící pandemické epidemie nemoci COVID-19. Proto je v práci zmiňována možnost, že po zvládnutí této pandemie mohou být měněny priority v celé řadě odvětví, oborů a aktivit. Změna priorit se může dotknout i sociálního postavení a péče o starobní důchodce a tedy i částečně důchodových systémů a jejich případných změn.

Klíčová slova:

Důchodová reforma, stárnutí populace, demografický vývoj, důchodový věk, doba pojištění nutná pro nárok na důchod, práce v důchodovém věku, podpora žen a rodin.